

THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON FOREIGN LANGUAGE TEACHING METHODOLOGIES: THEORETICAL FOUNDATIONS AND A RESEARCH PROJECT

Penka Avramova

91. German Language School “Prof. K.Galabov”, Bulgaria, pepi_avramova@abv.bg

Abstract: Foreign language education in the age of artificial intelligence is undergoing a complex transformation that reshapes both the teacher’s role and the methodological frameworks applied in language learning. This article adopts a conceptual and project-research orientation. It explores the potential of AI-driven tools—including adaptive platforms, speech recognition systems, conversational agents (chatbots), and machine translation applications—to foster the development of essential language competences: lexical, grammatical, phonetic, and communicative. The focus is on upper-secondary students who study English at the B2 level according to the Common European Framework of Reference for Languages. A methodological design for future empirical investigation is outlined, encompassing classroom observation, comparative analysis of traditional and innovative approaches, semi-structured interviews, and standardized surveys. The discussion emphasizes anticipated benefits, possible constraints, and ethical considerations linked to the integration of artificial intelligence into language education, aiming to provide a foundation for subsequent empirical studies rather than reporting specific results.

Keywords: artificial intelligence, platforms, chatbots, speech, translation, B2 level.

ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ ВЪРХУ МЕТОДИКИТЕ ЗА ПРЕПОДАВАНЕ НА ЧУЖДИ ЕЗИЦИ: ТЕОРЕТИЧНИ ОСНОВАНИЯ И ПРОЕКТ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ

Пенка Аврамова

91 НЕК „Проф. К. Гълъбов“, pepi_avramova@abv.bg

Abstract: Преподаването на чужди езици в контекста на навлизането на изкуствения интелект претърпява дълбока и многопластова промяна, която засяга едновременно функциите на преподавателя и методическите модели, използвани в езиковото обучение. Настоящата статия има концептуално-теоретичен и проектно-изследователски характер. В нея се разглежда потенциалът на разнообразни ИИ-базирани инструменти – адаптивни платформи, системи за автоматично разпознаване на реч, виртуални събеседници (чатботове) и приложения за машинен превод – да подпомагат развитието на ключови езикови компетентности: лексикални, граматични, фонетични и комуникативни. Акцентът е върху ученици от гимназиален етап, които изучават английски език на ниво B1 съгласно Общата европейска езикова рамка. Представена е методологична схема за бъдещо емпирично проучване, която включва наблюдение на учебни процеси, сравнителен анализ между традиционни и иновативни методики, провеждане на полуструктурирани интервюта и използване на стандартизирани анкети. В дискусията се акцентира върху очакваните ползи, възможните ограничения и етичните предизвикателства, произтичащи от интеграцията на изкуствения интелект в езиковото обучение, като целта е да се очертае рамка за бъдещи изследвания, без да се представят конкретни емпирични резултати.

Ключови думи: изкуствен интелект, платформи, чатботове, реч, превод, B1 ниво.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Обучението по чужди езици традиционно заема водещо място в образователните системи, тъй като владението на повече от един език разширява културните хоризонти, увеличава професионалните перспективи и подпомага личностното развитие. В условията на бързо развиващи се технологии и навлизането на изкуствения интелект методиките за езиково обучение претърпяват съществени промени. Класическите модели, изградени върху граматико-преводния метод или комуникативния подход, постепенно се допълват и трансформират чрез дигитални инструменти, които осигуряват персонализирани траектории на учене, автоматизирана обратна връзка и адаптивни ресурси, съобразени с индивидуалните потребности на обучаемите.

Настоящото изследване поставя акцент върху начина, по който изкуственият интелект променя методическите практики в преподаването на чужди езици, както и върху новите възможности и

предизвикателства, които възникват за учители и ученици. В центъра на анализа е интеграцията на ИИ в рамките на утвърдени педагогически подходи като комуникативния и практико-ориентирания, както и влиянието му върху мотивацията, автономността и ангажираността на обучаемите. Допълнително внимание се отделя на педагогическите и етичните измерения на използването на интелигентни технологии в училищна среда.

Целта на статията е да се очертаят актуалните тенденции в прилагането на изкуствен интелект в езиковото обучение, да се систематизират основните методически направления, които се развиват в този контекст, и да се предложи концептуална и методологична рамка за бъдещи емпирични изследвания. Въвеждането на системи за автоматично разпознаване на реч, чатботове, виртуални асистенти и приложения за превод с изкуствен интелект създава нова образователна среда, в която обучаемите могат да практикуват езика в реалистични или симулирани ситуации, да получават незабавна корекция и да развиват уменията си по индивидуализиран начин. Настоящият текст има за цел да предостави теоретична основа за по-задълбочено разбиране на тази проблематика, като подчертава връзката между педагогическите цели и технологичните иновации и предлага рамка за бъдеща емпирична оценка на ефектите от интеграцията на изкуствения интелект в методиките за преподаване на чужди езици.

2. МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ: КОНЦЕПТУАЛЕН ДИЗАЙН НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

В теоретичен план настоящото изследване се опира на няколко основни категории инструменти, базирани на изкуствен интелект, които вече намират приложение в чуждоезиковото обучение. Дигиталните платформи за изучаване на езици, сред които Duolingo, Babbel и Memrise, използват алгоритми за адаптивно съдържание, чрез които се изграждат индивидуализирани учебни траектории, съобразени с напредъка и потребностите на обучаемите. Тези системи се вписват в концепцията за персонализирано обучение и позволяват диференциране на задачите, както и регулиране на темпото на работа според нивото на владене на езика.

Приложенията за автоматично разпознаване на реч – например Google Speech Recognition или специализирани инструменти, интегрирани в платформи като iTalki – предоставят незабавна обратна връзка относно произношението. Те подпомагат развитието на фонетични и просодични умения и се свързват с принципите на формиращото оценяване, тъй като осигуряват моментна корекция и визуализирана информация за качеството на устната продукция.

Разговорните агенти и виртуалните асистенти, сред които ChatGPT, Replika и Microsoft Copilot, могат да симулират разнообразни комуникативни ситуации както в устна, така и в писмена форма. Те създават контекст, близък до автентичната комуникация, и по този начин се вписват в рамките на комуникативния и практико-ориентирания подход в езиковото обучение.

Системите за машинен превод, като Google Translate и DeepL, улесняват разбирането на текстове и подпомагат развитието на умения за интерпретация. Въпреки това тяхното използване изисква критично отношение, тъй като автоматичният превод често съдържа неточности и може да доведе до формиране на зависимост от технологията.

Предложеният методологичен дизайн за бъдещо емпирично проучване комбинира качествени и количествени методи. Планира се наблюдение на учебни процеси както в реални класни стаи, така и във виртуални среди, където обучаемите използват ИИ-базирани инструменти. Наблюденията ще бъдат систематично документирани чрез протоколи, съдържащи данни за честота на използване, видове взаимодействия и реакции на ученици и преподаватели.

Освен това се предвижда сравнителен анализ между традиционни методики – като граматико-преводния и комуникативния подход – и иновативни практики, базирани на изкуствен интелект. Оценяването ще се извършва по показатели като овладяване на лексика, точност на граматични конструкции, произношение, мотивация и ангажираност.

Като допълнение ще бъдат проведени полуструктурирани интервюта с преподаватели и обучаеми, насочени към идентифициране на възприеманите предимства и недостатъци на новите технологии, както и към разбиране на субективното възприятие за тяхната ефективност. За количествена оценка се планира събиране на данни чрез стандартизирани тестове и анкети, които ще измерват напредъка и удовлетвореността на обучаемите.

Методологичната рамка е разработена така, че да гарантира възпроизводимост на бъдещите резултати. Изборът на платформи и приложения се основава на тяхната популярност и функционалност; наблюденията ще се провеждат в контролирани условия; интервютата ще бъдат записвани и транскрибирани за осигуряване на точност; а тестовите и анкетите ще бъдат стандартизирани, което ще позволи сравнение между различни групи обучаеми и различни контексти на обучение.

3. ПРЕДЛОЖЕН ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ИНСТРУМЕНТ: АНКЕТА ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ИИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО АНГЛИЙСКИ ЕЗИК (9 КЛАС, НИВО B1)

Разработената анкета е замислена като анонимна и самостоятелно попълваща се, предназначена за ученици от девети клас, които изучават английски език на ниво B1 според Общата европейска езикова рамка. Основната ѝ цел е да изследва начина, по който учениците възприемат различни инструменти, базирани на изкуствен интелект – адаптивни платформи, системи за автоматично разпознаване на реч, чатботове и приложения за машинен превод – и да оцени тяхното влияние върху учебния процес. Анкетата е насочена към измерване на самооценката за напредък по ключови езикови умения (лексика, граматика, произношение, комуникация и четене с разбиране), както и към идентифициране на мотивационния ефект, усещането за подкрепа и възприетите затруднения при използването на ИИ в обучението.

Структурата на инструмента е организирана в няколко тематични раздела. Първият раздел събира информация за профила на учениците, честотата и начина, по който те използват ИИ-инструменти в процеса на изучаване на английски език. Следващият раздел е посветен на възприемането и мотивацията. Чрез твърдения, оценявани по петстепенна Ликертова скала, се изследва дали използването на ИИ прави ученето по-интересно, дали повишава увереността при устна комуникация и как влияе върху ангажираността в учебния процес.

Друг раздел е насочен към езиковите умения и включва твърдения, които проверяват дали адаптивните платформи подпомагат по-бързото усвояване на нова лексика, дали упражненията, предложени от ИИ, подобряват граматическата точност, дали обратната връзка от системите за разпознаване на реч подпомага произношението и дали диалозите с чатботове улесняват използването на нови езикови структури в автентични контексти. Разделът за практичност и достъпност разглежда лекотата на използване на инструментите без пряка помощ от учител, наличието на надежден интернет и подходящо устройство, както и възприятието дали ИИ спестява време при подготовка по английски език. В раздела за рискове и ограничения се включват твърдения, свързани с възможна прекомерна зависимост от машинен превод, способността на учениците да разпознават неточности в генерираните отговори, както и притесненията относно защитата на личните данни.

Модулът за предпочитания към интеграцията изследва нагласите на учениците относно комбинирането на ИИ-инструменти с традиционни класни дейности и дискусии, необходимостта от насоки от страна на учителя и предпочитаните формати на работа – например диалози с чатбот, упражнения за произношение с автоматична обратна връзка, адаптивни граматични задачи, работа с автентични текстове, подпомогната от машинен превод, както и проектно-базирани дейности.

Анкетата съдържа и отворени въпроси, които дават възможност за по-задълбочено качествено осмисляне на опита на учениците. Те са насочени към описание на конкретни ситуации, в които ИИ е подпомогнал усвояването на нови знания или умения, към предложения за подобряване на интеграцията на ИИ в учебния процес, както и към размисъл върху областите, в които според учениците тези технологии не следва да се използват.

Провеждането на анкетата може да бъде организирано както в класна стая, така и онлайн, при доброволно участие и без събиране на лични данни. Резултатите ще се обобщават на ниво клас или паралелка. Предложеният аналитичен подход включва използване на описателна статистика, сравнение между групи според честотата на използване на ИИ и тематичен анализ на отворените отговори. Препоръчва се предварително пилотно тестване на анкетата с малка група ученици, за да се провери яснотата на формулировките, времето за попълване, необходимостта от редакция и вътрешната консистентност на блоковете, например чрез изчисляване на коефициент на надеждност.

4. ДИСКУСИЯ: ТЕОРЕТИЧНА ПЕРСПЕКТИВА

От гледна точка на теорията изкуственият интелект може да бъде разглеждан като значим ресурс, който допълва и разширява традиционните методики за преподаване на чужди езици. Той намира особено място в рамките на комуникативния, практико-ориентиран и комбиниран подход, като добавя нови измерения към вече утвърдени практики. Адаптивните платформи се свързват с принципите на индивидуализираното обучение и концепцията за мрежово учене, според която образователният процес се развива в динамична среда от ресурси и взаимодействия. В този контекст ролята на учителя и обучаемия се променя – учителят се превръща в фасилитатор и медиатор, а ученикът придобива по-голяма автономност и активно участва в съвместното изграждане на знание.

Разговорните агенти и виртуалните асистенти предоставят възможност за многократно упражняване на комуникативни ситуации в безопасна среда, без риск от негативна оценка. Това може да намали тревожността при устна продукция и да повиши увереността на обучаемите. Приложенията за автоматично

разпознаване на реч се вписват в концепциите за формиращо оценяване и непрекъсната обратна връзка, тъй като осигуряват детайлна и незабавна информация за качеството на произношението, често визуализирана по начин, който улеснява корекцията и усъвършенстването.

Наред с потенциалните предимства, анализът подчертава и редица ограничения. Технологиите не могат да заместят ролята на преподавателя, който изпълнява функции на посредник, модел за езиково поведение, организатор на учебната среда и носител на културен и межкултурен контекст. Съществува риск от прекомерна зависимост от автоматизирани решения, при която обучаемите се опират на машинен превод или готови отговори, вместо да развиват самостоятелни стратегии за учене и критическо мислене.

Етичните и правни аспекти също са съществени – събирането и обработката на данни за учениците поставя въпроси за защита на личната информация, прозрачност на алгоритмите и отговорност за съдържанието и препоръките, генерирани от ИИ системите. Допълнително, културните и емоционалните нюанси на комуникацията трудно могат да бъдат напълно възпроизведени чрез дигитални средства, което ограничава възможността за развитие на междукултурна компетентност единствено чрез технологични инструменти.

В този контекст предложената методологична рамка за бъдещи изследвания може да допринесе за по-задълбочено разбиране на условията, при които изкуственият интелект реално повишава ефективността на чуждоезиковото обучение, както и да очертае границите на неговото приложение. Очакваните резултати биха могли да подпомогнат формулирането на по-прецизни препоръки към педагогическата практика и да насочат разработването на модели за интеграция на ИИ, които са едновременно методически обосновани и етично устойчиви.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Настоящата статия представя теоретична и методологична рамка за изследване на влиянието на изкуствения интелект върху методиките за преподаване на чужди езици, без да въвежда конкретни емпирични резултати. Анализът показва, че ИИ предлага значителен потенциал за трансформация на чуждоезиковото обучение чрез персонализирани траектории, интерактивност и незабавна обратна връзка. Въпреки това той следва да се разглежда като допълващ, а не като заместващ традиционните методики и ролята на учителя. Преподавателят остава ключова фигура, която структурира учебния процес, осигурява културен контекст и подпомага развитието на критично мислене и автономност на обучаемите.

Необходимостта от ясно формулирани методически модели за интеграция на ИИ е очевидна. Тези модели трябва да гарантират балансирано съчетаване на технологичните възможности с педагогическите цели, да предотвратяват формирането на технологична зависимост и да отчитат етичните и правните аспекти на използването на ИИ в училище. Предложеният изследователски дизайн и анкетен инструмент представляват основа за бъдещи емпирични проучвания при ученици на ниво B1, които да проверят хипотезата, че ИИ може да подпомага овладяването на езикови умения и да повишава мотивацията, ако е интегриран в добре структурирана и методически обоснована учебна среда.

БЛАГОДАРНОСТИ

Авторът желае да изрази благодарност към колегите, които допринесоха със своите идеи и професионален опит, свързани с интегрирането на изкуствения интелект в процеса на чуждоезиковото обучение. Особена признателност се отправя към преподавателите, които предоставиха ценни коментари и критични бележки относно предложените инструменти и методологични решения. Техните наблюдения, дискусии и препоръки изиграха съществена роля за доразвиването на теоретичната концепция и за оформянето на методологичната рамка, представена в настоящата статия.

ЛИТЕРАТУРА

- Albedah, F. (2025). Artificial intelligence in language education: A systematic review of multilingual applications, large language models, and emerging challenges. *Language Teaching Research Quarterly*, 49(2), 247–268.
- Brown, H. D. (2015). *Teaching by principles: An interactive approach to language pedagogy*. Pearson Education.
- Chapelle, C. A. (2020). *Technology and language learning*. Cambridge University Press.
- Edmett, A., Ichaporia, N., Crompton, H., & Crichton, R. (2024). *Artificial intelligence and English language teaching: Preparing for the future* (2nd ed.). London: British Council.
- Kundu, A., & Bej, T. (2025). Transforming EFL teaching with AI: A systematic review of empirical studies. *International Journal of Artificial Intelligence in Education*. <https://doi.org/10.1007/s40593-025-00470-0>
- Li, X., & Wang, Y. (2022). Artificial intelligence in language education: Opportunities and challenges. *Journal of Language Teaching and Research*, 13(4), 789–798.

- National Foreign Language Resource Center. (2025). A systematic review of research on AI in language education: Current status and future implications. *Language Learning & Technology*, 29(1).
- Peña-Acuña, B., & Fernandes Durão, R. C. (2024). Learning English as a second language with artificial intelligence for prospective teachers: A systematic review. *Frontiers in Education*, 9. <https://doi.org/10.3389/educ.2024.1490067>
- Rai, B. S., & Sanathkumar, J. (2025). Linguistic intelligence in the digital age: AI-driven enhancements in language acquisition and cognitive processing. *International Journal of Multidisciplinary Education and Research*, 10(1), 14–20.
- Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and methods in language teaching*. Cambridge University Press.
- Schmidt, T., & Strasser, T. (2022). Artificial intelligence in foreign language learning and teaching: A call for intelligent practice. *Language Learning & Technology*, 26(2), 45–63.
- Wang, Y., Li, J., Stockwell, G., & Hafner, C. (2025). Critical AI literacy in language education. *Innovation in Language Learning and Teaching*.
- Warschauer, M. (2019). Learning in the digital age: Language, literacy, and technology. *Language Learning & Technology*, 23(2), 1–15.